

GLEDALIŠKI LIST

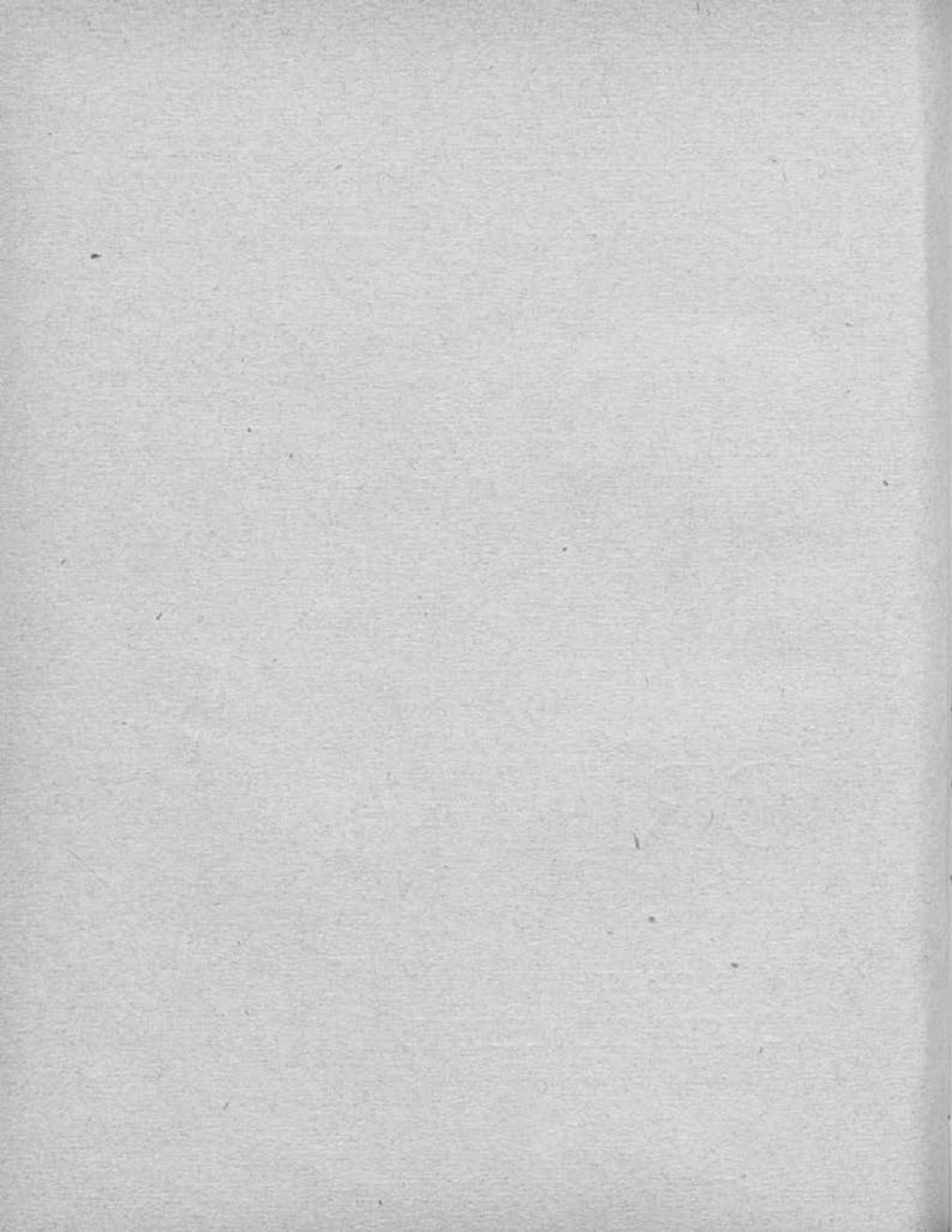
Narodnega gledališča v Ljubljani

1939-40

DRAMA

8 G. COURTELINE:
TRI KOMEDIJE

Din 2.50

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1939/40 DRAMA Štev. 8

GEORGES COURTELINE:

TRI KOMEDIJE

PREMIERA 9. DECEMBRA 1939

Georges Courteline je najtehtnejši francoski komediograf in humorist polpretekle dobe, ki jo v Srednji Evropi poznamo pod imenom fin de siècle. Toda motil bi se, kdor bi iz tega imena sklepal na Courtelinovo pisateljsko naravo, ker ni bil prav nič dekadenten in tudi ne v tistem nekoliko sentimentalnem smislu rahločuten in subtilen, kakor so bili naši pisatelji tega časa. Courteline je bil zdrav in krepak duh, robustno in čvrsto humoren in v tem smislu — klasičen. Če je v čem otrok svojega časa, je morda samo v resignirani melanholiji, s katero se smehlja razmerju med moškim in žensko in v kateri ni ne Molièrove velike bolečine, a tudi ne tiste suverenske igrivosti, s katero je ta zmeraj znova obravnaval erotični življenjski pojav v vedno novih osvetlitvah.

Courtelina so njegovi sodobniki in kasnejši kritiki pogosto primerjali z Molièrom, kakor so tudi tako odličnega in notorično duhovitega pisatelja, kakršen je Tristan Bernard, priznavali s pripombami, da bi ga malodane lahko primerjali s Courtelinom. Seveda je

Molière edinstven pojav na francoskem Parnasu. Njegovo delo je neskončno modro in obsega skoraj zaključen in popoln kozmos človeškega moralnega sveta. Skoraj vse strasti in slabosti je dosegel njegov bistroidni čut za smešne pojave življenja.

Courteline ima ožji obseg. Z dvema ali tremi izjemami velja vsa njegova pozornost življenjskemu pojavu, ki ga v Molièrovem času še ni bilo, ali vsaj ne v tolikšnem obsegu kot na koncu devetnajstega stoletja. To je pojav uradništva, in sicer tistega, ki ima neposredno opraviti z zakoni in predpisi. Država, ki jo je v Courtelinovih mladih letih Nietzsche imenoval »novi malik«, se je solidneje organizirala in je jela trje posegati v življenje. Toda njena zakonodaja je obsežena v mrtvih paragrafi in ti mrtvi paragrafi pogosto skušajo mehanizirati življenje, zlasti v rokah ljudi, ki so sami podlegli njihovi mehanizirajoči moči. Temu procesu v sodobnem človeštvu velja Courtelinov smeh skoraj izključno. In v tem je tudi njegov pomen, njegova aktualnost in njegova značilnost. Njegovo delo je značilen opomin času, v katerem je živel, osredotočeno je na največjo nevarnost, ki mu preti v mentano-moralnem svetu.

Pomembnost njegovega svarila pa je utemeljena tudi na njegovi darovitosti, ki se ne kaže samo v tem, da je pogodil osrednjo bolezen svojega časa, marveč v njegovem izvrstnem opazovanju in poznavanju življenja, v njegovem duhovitem humorju in v čudovitem čutu, s katerim je kot humorist zgoščeval in karikiriral, ne da bi življenje in resničnost potvarjal.

Ta stvojsstva uvrščajo Georges Courtelina med francoske klasike, čeprav ni pisal obsežnejših del kot je na primer njegov »Boubouroche«. Njegova človečnost, ki je izražena v umevanju in v podobah tolikšnega števila tipov in simptomatičnost njegovega smeha, ki opozarja na državno mehanizacijo življenja, ga bosta ohranili kot trajen dokument dobe, ki jo preživljamo še danes. V. Vidmar

G. Courteline: Tri komedije

Georges Courteline, pisatelj romanov, novel in komediograf naj-sijajnejšega porekla, je bil član francoske Akademije in spada torej med velike nesmrtnike galskega duha. Njegova dela so med Francozi razširjena v desettisočih izvodih in njegovo gledanje na svet, na življenje in na ljudi je rodilo prav posebno vrsto filozofije, ki jo imenujemo Courtelinovsko.

Kot Francozu mu je prirojena tista ljubezniva humornost, s katero pogosto zelo strupeno popada obstoječe navade, družbo in človeka, kateremu je Bog poklonil strasti in službe. — Predvsem so mu pri srcu majhni ljudje, njih medsebojni odnošaji, napake in namišljene vrline. —

Poleg lastnega dela je bil velik poklonik in oboževalec starejšega kolega Molièra in ni ga moglo dohiteti večje duhovno odlikovanje, kot to, da mu je bilo dano končati Molièrovega Misanthropa, kar se mu je tudi odlično posrečilo.

*

Ko torej uprizarjamo njegove lahke komedije v naši Drami, imamo zavest, da stoji na odru eden največjih francoskih pisateljev, kateremu je dana poteza večnosti. On ne stoji med množico iskalcev, on je med redko vrsto blažencev.

To tudi zasluži! Kajti kdor je prižgal toliko svetlih oči, toliko dobrih lučk v človeških srcih, tisti zasluži, da ga objema dih večnosti. Njegova največja vrlina je — smeh. Smej se človek od srca! Glej podobe, a ne išči v njih sebe — čeprav si to tudi Ti in Tvoj sosed in oni iz nasprotne hiše... Glej v njih vselej onega drugega in reci: ti presneti Courteline, kako prav imaš, čisto tako je v življenju — seveda to ne leti name, ampak na tega in tega in onega...

*

Iz zbirke osmih njegovih kratkih komedij smo izbrali trojico. Ne morda za to, ker so te najboljše, kajti dobre so vse, ampak zato, ker so nam najbližje. Prva

BOUBOUROCHE

je bila igrana v Parizu prvič 27. aprila 1893. leta v Théâtre Libre, staroslavna Comédie Française pa jo je prevzela 21. februarja 1910. leta v svoj stalni repertoar. — Zgodba o prevaranem ljubimcu ni nova. A Courteline ji prida toliko smeha in zasmeha, da bi smel režiser ob koncu drugega akta resnično uporabljati rekvizit rogov, ki rastejo od trenutka do trenutka in napičijo náse vso človeško borniranost. Danes je beseda Boubouroche v Franciji skorajda izraz za smešnega prevaranca, ki v prevari seveda ničesar ne sluti in tudi verovati ne more, da bi se utegnilo tudi njemu zgoditi kaj podobnega. — Zanimalo bo, da je igral vlogo Andréa kot prvi v Comédie Française, znameniti Firmin Gémier, kasnejši ravnatelj drugega francoskega državnega gledališča »Odeon«, organizator velike svetske gledališke Unije, ki je bil baš na tem, da uprizori v svojem gledališču kot prvi Cankarjevo »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski«. Do izvršitve ni prišlo, čeprav je bilo že v teku, ker je Gémier nenadoma umrl.

STALNI GOST.

Kako priljubljena je ta komedija med Francozi, naj pove številka 20.000 izvodov naklade, ki je izšla leta 1918. v založbi Flammarion. Ti sodniki, državni tožilci in advokati so imenitne osebe, vse zavzete od svoje lastne važnosti. Advokat ki na slepo zagovarja s Ciceronsko spretnostjo svojega klijenta, ga naslednjo minuto, ko obleče talar državnega tožilca, raztrga z isto spretnostjo na drobne koščke... Sodniku pa teče samo čas. Razprave so razprave, pravica je lepo konservirana in spravljena v kazenskem za-

koniku — tam ne uteče, a obtožencu sme nekaznovano rasti brada, magari do kolen... Paragraf že ve kako in kaj! Kaj čas in kaj govorance zagovornikov in tožilcev — Fiat justitia!

»Stalni gost« ali kot se glasi originalni naslov »Un client sérieux« je bil uprizorjen prvič v Parizu v gledališču Carillon 24. avgusta 1896. leta, kasneje ga je pa prevzelo gledališče Théâtre Antoine v svoj repertoire (1901).

PRILJUDNI KOMISAR.

Tretjo komedijo našega večera »Priljudnega komisarja« (*Le Commissaire est bon enfant*) je napisal Courteline skupno s prijateljem Julesom Levyjem. Tu si izposodi Courteline okostenele odredbe in paragrafe, ki domujejo iz bogsigavedi kakšnih časov na komisarijatih. Najodličnejša pa je scena, katero je Courteline že prej napisal kot novelo »Zgodba o gospodu, ki je našel uro«, in ki predstavlja pravi biser. Tudi »komisarju« je potekla zibka že pred dolgimi leti v Teatru Gimnase (16. decembra 1899.).

*

Vse tri komedije so bile že igrane na slovenskem odru, prvi dve celo že pred vojno. Bile so vselej dobrodošle in dosegle vedno velik uspeh.

Za igralca nudijo Courtelinovi ljudje prav posebno pikanten užitek. To so liki, ki zahtevajo obilo karakterizacije in ta spet je opremljena z nešteto dobnarijami, ki so zapopadene v maski, gesti, napak zapetem telovniku, napaki v govoru ali zavihanimi muštacami. Tudi za režiserja je delo hvaležno, kajti Courteline ima svoj slog, vesel, pa vendar ne hrupen, zasmehljiv, pa vendar ne grotesken. — Vse skupaj pa mora vzbuditi občutje polpreteklega časa, fin de siècle.

Ost

Georges Courteline

R. Lalou.

Na obratu stoletja je neki pisec pokazal, da je v veseli komediji prostora tudi za druge stvari kakor za sleparije, kakršne je risal v »Novi igri« H. Lavedan, in kakor za marionete, v kakršnih je A. Capus v tistem času za nekaj večerov vtelešal svoj površni optimizem. V razpravljanju o Georgesu Courtelinu je bil večkrat imenovan Molière; nekaj povoda za to vzporejanje je dal tudi on sam, ker je z »Alcestovo izpreobrnitvijo« dodal Misanthropu šesto dejanje; njegovo delo je dokaj mračen in nekoliko prisiljen posnetek, v katerem nam Courteline predvsem posreduje občutke človeka, ki se je prepražnje oblekel.

Zakaj stvar, ki jo na Courtelinu najbolj ljubimo, je njegova naravna neprisiljenost, njegovo bodro in razumno opazovanje in naposled njegovo sovraštvo do poučnosti, ki ravno tako odklanja Alcestove emfaze kakor Filintove ljubeznivosti. V času, ko je toliko dramatikov podleglo skušnjavi, spremeniti gledališče v prižnico, je Courteline predvsem branil življenje v njem. On ne odreka gledalcu pravice do premišljevanja potem, ko je zastor padel, dopušča mu tudi, da lahko najde snov za razmišljanje, če treba tudi v najbolj burkastih prizorih, ki so se odvijali na odru; toda kot avtor hoče, naj ostane nauk v delu skrit, kakor je skrit v življenju. Odtod njegova ljubezen do odrskih skic, v katerih mu fantazija prekipeva v silovitem pretiravanju in kjer je komika čisto fizična in nam razkriva globoko vedrost otrok, ki gledajo kako Guignol pretepa komisarja.

Courteline je ohranil nekaj tega instinktivnega veselja do zasmehovanja avtoritete. Misteriji srednjega veka imajo velike zabave s hudičem; in oblast, zlasti če je dvomljiva, nudi veliko možnosti

roganju. Vojaki in uradniki, vse, kar je urejeno v trdnih okvirih, je zaradi tega podložno zakonom, ki nujno zavirajo človeške navedbe: absurdnost predpisov in majhni konflikti ljudi z njimi, dajejo komičnemu avtorju dvojno žetev. Nihče naj ne išče v Courtelinu zakletega satirika zoper družbene ustanove. »Priljudni komisar«, »Neizprosni stražnik in »Priporočeno pismo« so zasnovani v istem dvodelnem ritmu: v prvem delu tiranizira neki človek druge in pod pritiskom sile, ki mu jo daje doslovno pojmovanje predpisov, nikakor noče slišati glasu zdrave pameti; v razpletu pa zabrede v zmedo, ker mu nekdo zoperstavi prav tako doslovno pojmovan paragraf zakonika ter ga užene v kozji rog; včasi gre pri tem celo za besedilo istega zakona. Primeri se tudi, kakor kaže »Stalni gost«, da krivica očitno zmaga: toda ostane nam še možnost smejati se temu. Kdor ni nenormalno nespreten, prav lahko obvlada nepodkupljivega Laboubouraxa. In človek toliko časa ni spoznan za blaznega, dokler ne prestraši komisarja svoje četrti: po svojem okusu pa lahko vsakdo odloči, ali je ta sklep vznemirljiv ali pomirljiv.

Kdor bi Courtelinovo delo opredelil zgolj kot satiro na juridične in administrativne bedarije, bi globoko zmanjšal njegov pomen. Courteline kaže človeško naravo v dejanjih, in to celo v majhnih humornih igricah, kakršni sta »Prevrnjeni voz« ali »Strah pred palico«, ki sta kakor nekatere Molièrove farce samo izvlečka iz psiholoških spoznanj, ki so podrobneje obdelana v drugih delih. Svoji človečnosti je Courteline zapustil nepozabne podobe v »Bou-bourochu«. Ta podoba je povprečna: v navalu velike krize je lahko ugotoviti večno popustljivost moškega in njegovo neiztrebljivo samoljubnost, ki ga dela slepega nasproti očitni prevari; in prav tako lahko ugotoviš tudi onemoglo ali napadalno malopridnost ženske in njeno dušo, ki je duša potuhnjenega otroka. Tako jo je videl Courteline v letu 1893. in tako jo pokaže še enkrat v »Miru v hiši«

v letu 1908. in v »Vrču« 1909. leta. V teh zadnjih dveh delih sicer res dá enemu izmed junakov preblisk zavesti o tej »mizeriji«: toda ta razjasnitev ostane pasivna in se ne upre, da bi se otresla bedastega jarma, ki ga človeku naklada vsakdanje življenje.

Morda bo kdo dejal: črnoglednost. Nikakor ne. V človeštvu živi več vrst moških in žensk: Courteline je opazoval ene in jih slikal z dovršenostjo; drugih se ni dotikal. Pokazalo se je, da je izbral pravilno: njegov Alcest je lutka, njegov Boubouroche pa je dolgoživa stvaritev. Boubouroche živi zaradi Courtelinovega daru, s katerim zna predstaviti bitje, ki je popolnoma v skladu s svojo okolico ali s svojo funkcijo. Dve dejanji mojstrovine, ki ji je osrednja oseba Boubouroche, kažeta dva različna aspekta enega samega talenta. Nič ni bolj neposmemljivo naravnega kakor partija manille v mali kavarni, ki je Boubourochev pravi okvir in kjer se ta človek pokaže v vsej svoji preproščini, nabrekli od zadovoljnosti in sentimentalnosti. In nič ni bolj večše stiliziranega kakor rezko prevračajoča se frasa, ki se odmotava v drugem dejanju in ki je polna psiholoških okrajšav, osnovanih na zelo zanesljivem opazovanju predmeta. Skupnost teh dveh kvalitiet točno opredeljuje komično genialnost Georgesa Courtelina.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

LEKARNA
Mr. A. USTAR
LJUBLJANA

nasproti glavne pošte

Oddajajo se zdravila po recepte vseh bolniških blagajn. — Priporoča malinovec
pristen, naraven v vseh množinah. — Orig. norveško ribje olje, sveže, naj-
finejše vedno v zalogi. — Hračila točno po povzetju!

Klavirje, gosli, čela, saksofone, trompete, klarinete,
Hohner harmonike in vse glasbilne potrebščine od
šolskih do prvovrstnih izdelkov kupite najceneje pri

WARBINEK
MIKLOŠIČEVA 4

Garantirano mojstrsko popravilo in
izboljšanje glasu pri vseh glasbilih

A. JANEŽIČ

Galanterijske in modne potrebščine

*Šolske, pisarniške in knjigoveške potreb-
ščine na debelo in na drobno*

LJUBLJANA
FLORJANSKA ULICA 12 — 14

*Knjigoveznica, industrija šolskih zvezkov
in poslovnih knjig*

Tri komedije

Spisal Georges Courteline

Boubouroche

Komedija v dveh dejanjih. Prevel V. Levstik.

Boubouroche	Cesar
Star gospod	Skrbinšek
André	Drenovec
Potasse	Presetnik
Roth	Daneš
Fouettard	Sever
Natakar	Brezigar
Adela	Gaberjelčičeva
Prvi gospod	Tiran
Drugi gospod	Vertin

Godi se v Parizu.

Stalni gost

Komedija v enem dejanju. Prevel: F. Juvančič.

Predsednik sodišča	Jerman
Državni tožilec	Sancin
Prvi votant	Igor
Drugi votant	* * *
Sodni sluga	Potokar
Mapipe	Plut
Kavarnar Alfred	Jan
Lagoupille	Kralj
Odvetnik dr. Barbemolle	Gregorin

Godi se v Parizu.
Sodna poravnava.

Čas: pretekli.

Obleko ge. Gabrijelčičeve izdelal atelier M. Adamič, nasproti Drame.

Režiser: prof. O. Šest

Priljudni komisar

Komedija v enem dejanju. Prevel F. Juvančič.

Komisar	Cesar
Floche	Sever
Breloc	Plut
Gospod	Jerman
Stražnik Lagrenaille	Presetnik
Stražnik Garrigou	Vertin
Gospa Flocheova	P. Juvanova

Godi se v Parizu na policijskem komisarijatu.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Začetek ob 20.

Konec ob pol 23.

Parter:	Sedeži I. vrste	Din	25.—
	" II.-III. vrste	"	24.—
	" IV.-VI. "	"	22.—
	" VII.-IX. "	"	20.—
	" X.-XI. "	"	18.—
	" XII.-XIII. "	"	16.—

Lože v parterju (4 sedeže)	Din	90.—
" v I. redu (4 sedeže)	"	90.—
" balkonske (4 sedeže)	"	60.—
Dodatni ložni sedeži:		
parterju	"	20.—
I. redu	"	20.—
balkonski	"	15.—

Balkon: Sedeži I. vrste	Din	18.—
" II. "	"	14.—
Galerija: Sedeži I. vrste	"	12.—
" II. "	"	10.—
" III. "	"	8.—
Galerijsko stojišče	"	2.—
Dijaško "	"	4.—

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure.
Predpisana taksa za penzijatond je vračunana v cenah.

OB
LEPI
GLASBI,
SLADKE
BON-
BONE!

Bon-Bon

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 30

Izbira keksov, bonbonov, čokolade, desertov in likerjev

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

Ljubljana, Miklošičeva cesta štev. 16

Š U M I

ČOKOLADA, BONBONI, FINO PECIVO,
BONBONIERE, LIKERJI, I. T. D. I. T. D.
VEDNO SVEŽE BLAGO - TOVARNIŠKA ZALOGA

GRADIŠČE ŠTEV. 7 - 9

POLEG DRAME